

Dr. David A. deSilva , Waebrania, Kipindi cha 1a, Utangulizi wa “Barua kwa Waebrania”: Nani, Nini, na Kwa Nini wa Mahubiri (Sehemu ya 1)

© 2024 David deSilva na Ted Hildebrandt

Ulipoulizwa, ni kitabu gani unachokipenda zaidi cha Agano Jipya? Sio watu wengi wanaojibu, Waebrania. Barua kwa Waebrania inaweza kuja kama isiyoweza kufikiwa, pamoja na uchunguzi wake mgumu wa ibada ya Walawi na ibada ya siku ya upatanisho, na majaribio yake ya kuunganisha haya na kazi ya Yesu, au mapana yake, na masikio ya kisasa ambayo mara nyingi ni ya kushangaza, tafsiri ya anuwai ya vifungu vya Agano la Kale. Ni, kwa njia nyingi, kifungu cha fumbo, na kinahitaji kazi kubwa katika kujifahamisha upya na Agano la Kale ili kufahamu ujumbe wa Waebrania ni nini hasa.

Hata hivyo, Waebrania ni sehemu muhimu sana ya kanuni zetu, na inatoa baadhi ya michango tofauti katika malezi ya theolojia ya Kikristo na maono ya ufuasi. Kwa hiyo, inathawabisha uchunguzi wetu wa karibu kwa njia nyingi. Mojawapo ya mambo ambayo barua kwa Waebrania inatupa, kwa njia tofauti na kwa kina zaidi kuliko maandishi yoyote ya Agano Jipya, ni kutazama mtu na mafanikio ya Yesu zaidi ya eneo la huduma yake ya kidunia.

Mwandishi wa Waebrania anazungumza kwa urefu fulani kuhusu utendaji wa Mwana kabla ya Neno kufanyika mwili. Alilipatia kanisa la kwanza sehemu muhimu sana za kuanzia kwa ajili ya kuendeleza Ukristo wa kile ambacho Mwana alikuwa anafanya, kama ilivyokuwa, kabla ya kupata mwili katika utu wa Yesu. Mwandishi wa Waebrania anatoa tafakari ya kitheolojia juu ya umuhimu wa kifo na kupaa kwa Yesu kwa njia ambazo zilisogeza kanisa la kwanza mbele kwa kiasi kikubwa katika kuendeleza mafundisho yake ya upatanisho na ufahamu wake wa maana ya kusulubiwa na matokeo yake, kifo na ufufuo wa Yesu, kwa uhusiano wetu na Mungu na kwa ajili ya kuanzishwa kwa agano jipya.

Waebrania pia huchunguza, kwa kiwango kikubwa zaidi, umuhimu wa Agano la Kale kama ushuhuda kwa Yesu. Sasa, msomaji yeyote wa injili hukutana na mada hii pia. Msomaji yeyote wa barua ya Pauline hukutana na mada hii.

Lakini mwandishi wa Waebrania yuko mbali sana ambapo anaenda katika Agano la Kale ili kupata ushuhuda wa kile ambacho Mungu angefanya katika utu wa Mwana. Kwa hivyo, anatuonyesha hermeneutic ya kipekee ya Agano la Kale, ambapo katika baadhi ya matukio tunapata maana kubwa zaidi, maana kamili zaidi ya maandishi ya Agano la Kale, kwa kuisoma kama ilivyoelekezwa kwa Mwana, au kuhusu Mwana, au hata, isiyo ya kawaida, iliyowekwa kwenye midomo ya Mwana. Waebrania labda

inajulikana sana kwa sura yake juu ya imani, ambayo ni gwaride la mashujaa wa wale ambao wameonyesha fadhila ya imani katika ulimwengu huu.

Katika sura ya 11, lakini pia katika vifungu vingine, Waebrania wana mengi ya kutuambia kuhusu asili ya imani, jinsi imani inavyotenda, na jinsi imani katika matendo inavyoonekana katika ulimwengu huu. Kwa hiyo, inakuwa nyenzo muhimu ya kufikiria kuhusu maadili ya Kikristo na mwitikio wetu kwa Mungu. Waraka kwa Waebrania pia unatoa umakini wa kutosha kwa Kosmolojia, kwa maswali kuhusu uhalisi wa mwisho, jinsi ulimwengu unavyoundwa, na, kwa hiyo, jinsi tunavyopitia kwa hekima ukweli huu unaoonekana.

Hatimaye, mwandishi wa Waebrania, kwa sababu ya hali ya changamoto zinazokabili kutaniko lake mwenyewe, anatoa uangalifu mwingi kwa tatizo la kuteseka, tatizo la kudumu la kudumu katika uzoefu wa Kikristo. Anaangalia hasa jinsi ya kutafsiri uzoefu wa mateso wakati mateso hayo ni matokeo ya utii wa mtu kwa wito wa Mungu. Yeye hulipatia kanisa katika kila zama baada ya hapo rasilimali za kuelewa mateso kwa ajili ya utii na utii kwa Yesu kwa namna ya kutiwa nguvu ya kuyastahimili na hata kuyashinda.

Kitabu cha Waebrania pia kinatoa changamoto ambazo Wakristo wa kila zama lazima wasikie ikiwa uanafunzi wao unapaswa kuwa wa mwili kamili. Kwanza, Waebrania ni mwito mkubwa sana wa kushukuru, kukiri si tu kwamba Mungu amekuwa mwenye neema bali pia kwamba neema ya Mungu imeweka wajibu fulani juu yetu kuitikia kwa njia ambazo hatimaye ni kwa manufaa yetu wenyewe tunaporuhusu kibali cha Mungu na fadhili za Mungu kuathiri maisha yetu, kutugeuza kuwa watu ambao watamheshimu Mungu, kubaki waaminifu kwa Mungu, na kumtumikia Mungu. Waebrania pia ni mwito wa kudharau aibu kwa maana ya kupata uhuru wa kuishi kwa ajili ya kupata kibali cha wale ambao wao wenyewe si mwelekeo kuelekea Mungu.

Kwa hiyo, Waebrania huendelea kutoa changamoto kwa kanisa katika kila zama kuishi kwa ajili ya kushangiliwa na mbinguni na kutokengeushwa na kupotoshwa na wasiwasi wa kupata kibali katika maisha haya. Hatimaye, Waebrania pia inatoa uangalifu mkubwa kwa umuhimu wa kuunda jumuiya ya Kikristo inayounga mkono vya kutosha. Ikiwa mwanafunzi mmoja-mmoja wataweza kudumu katika ufuasi au wataweza kukimbia mbio iliyowekwa mbele yao katika ulimwengu wetu unaozidi kubinafsishwa na wa mtu mmoja mmoja, hii ni changamoto muhimu sana kusikia kutoka kwa mhubiri huyu wa kale.

Moja ya siri za Waebrania ni uandishi wake. Kwa kawaida imechukuliwa kuwa Waebrania ilikuwa barua ya Paulo, licha ya ukweli kwamba kifungu chenyewe, tangu mwanzo hadi mwisho, hakina jina. Hata hivyo, uandishi wa Paulo unachukuliwa kama katika kichwa kilichopewa barua hii katika King James Version, barua ya Paulo kwa Waebrania.

Dhana hii ni ya kale. Katika hati-mkono inayojulikana tu kama P46, mafunjo nambari 46, mkusanyo wa mapema wa mafunjo ya barua za Paulo kutoka karibu mwaka wa 200, mwandishi ameweka Waebrania moja kwa moja baada ya Warumi, akiipa nafasi ya pili ndani ya kikundi cha Pauline. Bila shaka, kurejezewa kwa Timotheo katika Waebrania sura ya 13, mstari wa 23, kumechangia mwelekeo huo.

Timotheo alikuwa, bila shaka, msafiri aliyejulikana sana na mwandamani wa Paulo na mara nyingi sana mtumaji mwenza au mwandishi mwenza wa barua zinazojulikana za Pauline. Hata hivyo, haiwezekani kabisa kwamba Paulo aliandika Waebrania. Kwanza, mwandishi wa Waebrania anazungumza kama mtu ambaye ameongoka kwa imani katika Kristo kwa mahubiri ya wengine.

Anaweka jambo hili waziwazi katika sura ya 2, mistari ya 3 na 4. Paulo, kwa upande mwingine, anasisitiza kwamba alipata kuwa mwamini na mtume si kupitia wakala wa mwanadamu yeyote bali kupitia uingiliaji kati wa moja kwa moja wa Mungu. Wagalatia 1:11 hadi 17 na 1 Wakorintho 15:3 hadi 10 yanafanya jambo hili kwa msisitizo, huku Paulo hata akifanya kiapo cha kufanya hivyo katika Wagalatia. Basi, isingewezekana sana kwa Paulo kukiri katika Waebrania kwamba, kwa hakika, ilikuwa ni mahubiri ya mashahidi wa Kristo ambayo yalimwongoa, kwa kuwa hili halipatani na madai ya Paulo mwenyewe yenye ukaidi mahali pengine.

Jambo la pili linalofanya iwe vigumu sana kwamba Paulo aliandika barua hii ni kujitolea kwa mwandishi kwa usanii wa balagha. Hii inapingana na falsafa ya Paulo mwenyewe ya kuhubiri. Katika 1 Wakorintho, sura ya 2, mstari wa 1 hadi 5, Paulo anaandika kwamba alihubiri, akinukuu, si kwa majivuno ya maneno au hekima, kunukuu mwisho, ili ushawishi wa Wakorintho usiwe na msingi katika ustadi wa msemaji badala ya usadikisho wa Roho Mtakatifu.

Mwandishi wa Waebrania, hata hivyo, kwa uhuru na kwa kuenea anatumia ustadi wa kujipamba kwa usemi ili kufurahisha masikio ya wasikilizaji wake na kuwasaidia kuamini na kuhisi kwamba wanasikiliza mahubiri ya msemaji stadi wa hali ya juu, jambo ambalo Paulo hashutumiwa kamwe nalo au kusifiwa kuwa katika barua zake zilizopo, kama vile 2 Wakorintho inavyoweka wazi kabisa. Migogoro juu ya uhalali wa Waebrania pia hudhihirisha kutokuwa na hakika kwa msingi wa kanisa la kwanza kuhusu uandishi wa barua hiyo. Ikiwa barua hiyo ingejulikana kwa uhakika kwamba ilitoka kwa mkono wa Paulo, ingekubaliwa kwa mapana zaidi kuwa ya kitume na, kwa hiyo, andiko la kisheria kotekote katika makanisa ya Magharibi na Mashariki.

Hata hivyo, hili lilikuwa suala la mjadala mzito hadi mwisho wa karne ya nne. Mzozo huu pia unaonyesha nia ya kudai uandishi wa Pauline kwa upande wa wale walioshikilia barua kuwa yenye mamlaka kwani madai haya yaliongeza nafasi ya kutambuliwa kwake na kanisa zima. Mambo mawili yanaonekana kuwa ya hakika kuhusu uandishi wa Waebrania.

Paulo hakuiandika, lakini mtu fulani katika mzunguko wa Pauline aliandika. Origen, Clement wa Aleksandria, Tertullian, na mababa wengine wa kanisa la awali, ikiwa hawaihusishi kazi hiyo kwa Paulo, wanaihusisha na mtu wa karibu sana na Paulo. Tena, hii pengine ndiyo njia bora ya kusoma rejeleo la Timotheo katika sura ya 13, mstari wa 23.

Napenda mjue kwamba ndugu yetu Timotheo amewekwa huru, na ikiwa atakuja kwa wakati, atakuwa pamoja nami nitakapowaona. Mmoja wa wafanyakazi wenzake Paulo bado anajaribu kuratibu mienendo yake na mfanyakazi mwingine wa Paulo, ambaye ni Timotheo. Tertullian, baba wa kanisa la Kilatini mwishoni mwa karne ya pili na mwanzoni mwa karne ya tatu, alimpendelea Barnaba kuwa mgombea wa uandishi hapa kwa kuwa Barnaba alijulikana kuwa Mlawi, na bila shaka, ukuhani wa Walawi ni mada kuu katika Waebrania.

Apolo pia alipendekezwa mara kwa mara kwa sababu alikumbukwa katika Matendo sura ya 18 mstari wa 24 kama logios ya heshima, mzungumzaji stadi. Uwezo wa kiakili wa Apolo pia ni nyuma ya umaarufu wake kati ya makanisa ya Korintho, hasa kati ya wale waliomkosoa Paulo kwa kuwa dhaifu katika kuzungumza. Imekuwa maarufu katika miongo ya hivi karibuni kuteua Priska, au Prisila, kama mwandishi, mtu ambaye alikuwa na mkono katika kumfundisha Apolo mwenyewe kuhusu imani na nusu ya wanandoa mashuhuri wamishonari katika mzunguko wa Paulo.

Ingawa inaweza kuhitajika kuwa na maandishi ya Agano Jipya kutoka kwa mkono wa kiongozi wa kike katika kanisa la kwanza, kuna dalili fulani dhidi yake. Kinachosimulia zaidi haya ni kishirikishi katika Waebrania sura ya 11, mstari wa 32. Katika Kigiriki, vivumishi na vivumishi vina jinsia.

Wao ni wa kiume, wa kike, au wasio na usawa, kulingana na kile wanachoelezea. Mwandishi wa Waebrania anatumia kishirikishi cha kiume anaporejelea yeye mwenyewe. Kwanza haiwezekani kwamba mwandishi ambaye ni stadi katika Kigiriki kama mwandishi wa Waebrania angefanya kosa hilo, lakini pia kuna uwezekano mkubwa kwamba mwalimu wa kike katika karne ya kwanza angejaribu kuficha jinsia yake kwa kuonyesha utambulisho wake kama ule wa mhubiri wa kiume.

Kanisa la kwanza lilikuwa wazi kwa walimu wa kike. Lakini hata zaidi, mwandishi wa Waebrania anajua, hadhira ya Waebrania inamjua mhubiri huyu binafsi kutokana na mikutano iliyotangulia, kama tunavyojifunza katika sura ya 13, mstari wa 19, ambapo kifungu, natumaini kurejeshwa kwenu, kinaonyesha wakati wa awali wakati mwandishi na wasikilizaji walikuwa pamoja. Hivyo, kusingekuwa na kuwadanganya kuhusiana na jinsia ya mhubiri.

Kwa hivyo, ikiwa ni Priska au Prisila, asingekuwa na sababu ya kutumia sehemu ya kiume ili kuficha utambulisho wake kwa njia fulani. Mwishowe, suluhu la Origen kwa

uandishi wa Waebrania linabaki kuwa lenye sauti zaidi. Lakini ni nani aliyeandika waraka huo? Mungu anajua.

Hatujui ni nani kati ya timu kubwa ya huduma ya Paulo anayeweza kuwa ameandika mahubiri haya, na hatimaye hatufaidiki chochote kwa kuhatarisha kubahatisha. Hata ikiwa hatujui jina la mwandishi wa Waebrania, tunaweza kujifunza mambo fulani muhimu kumhusu. Kwanza, alikuwa mwanamume mwenye elimu.

Miongoni mwa waandishi wote wa Agano Jipya, mwandishi wa Waebrania anajitokeza kama bwana wa lugha ya Kiyunani. Tunapata hili katika matumizi yake huria ya vishirikishi, ikijumuisha miundo mingi ya kihisia kamili na mojawapo ya vishiriki vichache sana vya siku zijazo katika Agano Jipya lote. Pia amepewa kile wanasarufi wanachokiita sintaksia ya hypotactic.

Hii ina maana ya matumizi makubwa ya vifungu vidogo, ambayo inaonyesha kiwango cha juu cha kisasa katika suala la kituo chake katika lugha ya Kigiriki. Marko, mwandishi wa injili ya pili, kwa kulinganisha, anatumia sintaksia ya paratactic. Anaunganisha mawazo na vifungu vyake pamoja na viunganishi badala ya kukiweka kimoja kwa kingine.

Hiyo ni kusema, matumizi ya Marko ya Kigiriki ni mengi zaidi kuliko vile mtu angetarajia kutoka kwa mtu ambaye amejifunza Kigiriki kama lugha ya pili na labda hajawahi kustareheshwa kabisa na utunzi wa lugha hiyo. Kwa upande mwingine, mwandishi wa Waebrania anatumia Kigiriki kama mzungumzaji asilia. Pia anatoa ushahidi wa kuwa alikuwa na mafunzo rasmi katika sanaa ya maneno, angalau katika kiwango cha kabla ya mazoezi.

Hiyo ni, katika kiwango cha mafunzo katika mfumo wa elimu wa Greco-Roman kabla ya kile ambacho tungezingatia elimu ya kiwango cha chuo kikuu au chuo kikuu. Sasa, ni hoja inayojadiliwa sana katika masomo ya Agano Jipya kama mtu anaweza kusema kuhusu mwandishi kwamba amekuwa na mafunzo rasmi ya usemi katika ngazi yoyote. Hata hivyo, kuhusu mwandishi wa Waebrania, kuna nafasi ndogo ya mjadala kuliko, kwa mfano, na mwandishi kama Marko au Yohana.

Kwa mfano, ndani ya vitabu vya kiada kutoka ngazi hii ya elimu ya awali ya ukumbi wa michezo, vitabu vya kiada vinavyoitwa pro- gymasmata ni mazoezi ya kufafanua mada au mada ambayo hupitia mfululizo wa hatua za mabishano. Aina hii ya mazoezi ni msingi wa mafunzo ya pro- gymasmic . Zoezi la kawaida katika shule ya balagha lilihusisha kuchukua msembo wa mtu maarufu au hekima kidogo ya methali au kupendekeza thesis na kutayarisha mfululizo wa hoja ili kuunga mkono.

Mchoro ulionekana sana kama hii. Kwanza, utangulizi wa mada, ikifuatiwa na kauli inayopaswa kupingwa. Kauli hiyo basi inaungwa mkono na mantiki.

Kauli hiyo basi inaungwa mkono zaidi na hoja kutoka kinyume chake, yaani, kama taarifa hiyo isingekuwa ya kweli, ndivyo itakavyokuwa. Lakini kwa kuwa hii sivo, taarifa lazima iwe kweli. Hili basi litafuatwa na hoja kutoka kwa kulinganisha au mlinganisho, ikitazama eneo lingine la tajriba ya binadamu ambapo mantiki ya msingi ya taarifa hiyo inaonyeshwa kama aina ya uthibitisho wa kuthibitisha.

Hili linaweza kufuatiwa na mfano wa kihistoria au kitangulizi ambapo taarifa hiyo ilijidhihirisha kuwa kweli katika kisa cha mtu fulani maarufu au tukio la zamani. Hii, kwa upande wake, inaweza kufuatiwa na nukuu kutoka kwa mamlaka inayoheshimika, mtu ambaye sauti yake ina uzito katika utamaduni, na kisha kuhitimisha kwa maelezo ya thesis au himizo la kutenda juu ya kauli hiyo. Mtindo huu wa kimsingi unaonekana katika vitabu kadhaa vilivyosalia vya pro- gymnasmata , na vile vile vitabu vya hotuba, kama vile rhetorica. tangazo herenium ambayo inahusishwa na Cicero.

Tunapata mtindo huu wa kitabu cha shule unaotumiwa katika Waebrania sura ya 12, mstari wa 5 hadi 11, ukiwa na marekebisho madogo sana. Katika kifungu hiki, mwandishi anatoa utangulizi wa tasnifu yake. Mmesahau mawaidha yanayowahusu kama wana.

Tasnifu yenyewe inatokana na nukuu kutoka kwa Mithali. Mwanangu, usidharau nidhamu ya malezi, malipo ya Bwana, wala usipoteze ujasiri unapokaripiwa naye. Tasnifu hii basi inaungwa mkono na mantiki, ambayo pia ni sehemu ya nukuu hiyo kutoka kwa Mithali.

Kwa maana yeye ambaye Bwana ampenda, Bwana humrudi na kumwadhibu kila mwana ampokeaye. Mwandishi anafuata hili kwa kurejea tasnifu, kama ilivyo kawaida katika mazoezi haya. Basi, vumilia kwa ajili ya nidhamu ya malezi.

Mungu anawatendea kama wana. Kisha anaongeza uthibitisho wa mantiki, ambayo ni kusema, mantiki zaidi inayounga mkono mantiki, hapa akivutia uzoefu wa jumla wa watazamaji wa kulelewa na uzazi wenyewe. Kwa maana ni nani mwana ambaye baba hamrudi? Baada ya hayo, tunapata hoja kutoka kinyume.

Ikiwa hamna nidhamu ya malezi, ambayo watoto wote wamekuwa washiriki, basi ninyi ni wana haramu na si wana wa kweli. Hii, kwa upande wake, inafuatiwa na hoja kutoka kwa kulinganisha au mlinganisho. Katika kesi hii, ni mlinganisho wa karibu sana, kuangalia kwa ulimwengu wa wazazi wa asili wa kibaolojia kuzungumza juu ya mzazi wa kimungu.

Kwa kuwa tumekuwa na baba zetu waliotuzaa wakiwa waelimishaji na kuwastahi, je! Hoja hii kutoka kwa mlinganisho, kwa upande wake, inaungwa mkono na mantiki nyingine. Kwa maana walituadhibu kwa siku chache kama walivyoona vema, lakini yeye huturudi kwa faida yetu, ili tuushiriki utakatifu wake. Kisha mwandishi

huhitimisha haya yote kwa hitimisho ambalo linajumuisha nukuu ya kanuni ya kawaida.

Nidhamu yote yenye kujenga, ijapokuwa iko, haionekani kuwa yenye furaha bali yenye huzuni, lakini baadaye, inazaa matunda ya amani ya uadilifu kwa wale ambao wamezoezwa nayo. Kauli mbiu inayosisitiza aya hii kwa hakika ni ile inayoonekana mara kwa mara katika maandishi ya kale ya elimu, ambayo wakati fulani yanahusishwa na Isocrates, wakati mwingine Aristotle. Mizizi ya elimu ni michungu, lakini matunda yake ni matamu.

Mwandishi amerekebisha na kupanua kanuni hiyo, ambayo yenyewe ni mazoezi mengine ya awali katika utunzi katika vitabu hivi, lakini bado inaonekana wazi hapa. Mwandishi hata amehifadhi maneno mawili muhimu, nidhamu au elimu, paydeia, na matunda, karpos . Kwa hivyo mwandishi wa Waebrania anaonyesha maarifa wazi na umahiri wa muundo tangulizi wa mabishano ya balagha, akiitumia kwa utofauti wa kiasi.

Kwa mfano, kuongeza mantiki kwa hoja kutoka kwa kulinganisha, kuhitimisha kwa kanuni inayojulikana ambayo yenyewe ilikuwa kiini cha elimu ya kale. Kwa njia zote hizi, mwandishi anajionyesha kuwa alikuwa na msingi dhabiti wa kielimu kama msingi wa ubora wake wa kimahusiano. Kuzingatia ustadi wa balagha wa mwandishi huibua swali la Waebrania wenyewe ni nini hasa na jinsi tunapaswa kufikiria juu ya kipande hiki cha mawasiliano.

Kwa kawaida tunairejelea kama barua kwa Waebrania au waraka kwa Waebrania, kwa kulinganisha na barua ya Paulo kwa Wagalatia au barua kwa Wafilipi. Hata hivyo, Waebrania haianzi kama vile barua inavyoanza kwa mtumaji kujitambulisha yeye na walengwa wake na kupitisha salamu. Badala ya ufunguzi huo wa kawaida wa herufi, tunapata badala yake taarifa ya ufunguzi iliyong'arishwa ambayo inaonekana kuwa imehesabiwa kuwa na athari kubwa kwa wasikilizaji kusikika vizuri masikioni mwao.

Mungu, ambaye alisema zamani na baba zetu kwa njia ya manabii kwa namna nyingi na kwa sehemu, katika siku hizi za karibuni amesema na sisi katika Mwana, aliyemweka kuwa mrithi wa yote; ambaye kwa yeye aliufanya ulimwengu, ambaye ni mng'ao wa utukufu wa Mungu, na chapa ya uhalisi wa Mungu, akivitegemeza vitu vyote kwa neno lake lenye uweza, akiisha kushika mkono wa kuume wa utakaso, akiisha kushika mkono wa kuume wa utakatifu hata utakatifu. Katika ufunguzi huu, mwandishi anatumia vifaa kadhaa vya balagha vinavyojulikana kutoka kwa vitabu vya kale vya balagha ambavyo ni vya mapambo tu. Kwanza, maneno 12 ya ufunguzi ya mahubiri ya Kigiriki yanawasalimu wasikilizaji kwa matumizi yenye kutokeza ya tashihisi.

Alliteration ni kifaa cha kawaida sana ambacho bado kinatumiwa na kupendwa na wahubiri leo. Konsonanti ya mwanzo inatumika mara kadhaa, labda kueleza mambo

makuu ya mahubiri. Hapa, mwandishi wetu anatumia tashihisi mara tano ndani ya maneno 12 kupamba mstari wa ufunguzi, akirudia sauti hii ya P. Vifungu viwili vinavyofanana vifungu viwili tu baadaye katika sura ya kwanza, mstari wa tatu, vinatumia vifaa vingine vya kale vinavyotambulika.

Hizi huitwa homoarktoni na homotaluton , maneno au vishazi vinavyoanza au kumalizia vyenye mfululizo sawa wa sauti ili kuunda mashairi ya ndani yenye athari. Kwa hivyo, katika sura ya kwanza, aya ya tatu, tunayo miadi hii inayorudiwa. Haya ni mapambo ambayo yanadokeza safu ya pili ya umakini wa usanii wa balagha lakini pia yanashikilia ufahamu wa mwandishi kuwa anachotunga si maandishi zaidi ya kitamkwa, kipande cha uwasilishaji wa mdomo kusikilizwa na kuthaminiwa kwa sikio kuliko kwa macho.

Ufunguzi huu pia unatumia kifaa cha balagha cha ukanushaji, kuunda vifungu vyenye vipengele vingi, ambavyo kila kimoja kinatofautiana na mshiriki anayehusiana katika kifungu kingine. Hivyo, mwandishi anasema kwamba, katika siku za kale, Mungu alisema na mababu kupitia manabii. Kisha, katika kifungu kipingamizi kinachofuata, katika siku hizi za mwisho, alizungumza nasi katika mwana.

Kwa njia hii, mwandishi huunda usawa wa kupendeza, wa kisanii kati ya jinsi Mungu alivyozungumza hapo awali na jinsi Mungu anavyozungumza sasa katika kuwasilisha maudhui kwa uzuri na kisanii. Kwa njia nyingi kama hizo, mwandishi anatoa ushahidi wa mafunzo ya balagha hata zaidi ya kiwango cha msingi cha pro- gymnasmatata . Mwandishi pia anazingatia katika mahubiri yake yote kwa vitendo vinavyodhaniwa kuwa vya kusema na kusikia badala ya kusoma kwa macho.

Yaani kuanzia mwanzo hadi mwisho anafahamu sana kuwa ujumbe wake ni ujumbe wa kusemwa ambao utasikika, si ujumbe wa maandishi utakaosomwa. Kwa hivyo tunasoma, kwa kushangaza, juu ya hili, na tuna mengi ya kusema ambayo ni ngumu kuelezea kwani umekuwa wavivu katika kusikia. Au, kwa hiyo, kama Roho Mtakatifu asemavyo, leo kama mkiisikia sauti yake, msifanye migumu mioyo yenu.

Au, sasa, Mungu hakuutiisha ulimwengu unaokuja ambao tunazungumza nao na malaika. Na baadaye kidogo katika mahubiri, ingawa tunazungumza kwa njia hii, wapenzi, tuna uhakika wa mambo bora zaidi katika kesi yenu. Mwandishi anaonyesha kwa njia hii kwamba anatunga mahubiri kwa Waebrania, akizingatia utoaji wa mdomo wa ujumbe na asili ya kimatamshi ya utunzi wake.

Kitu kingine kuhusu mwandishi wa Waebrania kinachoonekana wazi katika mahubiri yake ni eneo lake la kitamaduni. Iwapo tungekubali kwamba alikuwa na kiwango fulani cha mafunzo rasmi ya usemi, haifuati kwamba mafunzo hayo yalifanyika katikati ya shule fulani ya Wagiriki-Kirumi au Wamataifa. Kinyume chake, kuanzia mwanzo hadi mwisho, anatoa picha ya kuwa hasa katika mazingira ya Kiyahudi kwa ajili ya mwendo wa malezi yake.

Agano la Kale hutoa seti ya msingi ya mwandishi wetu ya rasilimali za kitamaduni. Ni muhimu sana kwetu kuzingatia, hata hivyo, kwamba anahusisha Agano la Kale hasa katika tafsiri yake ya Kigiriki, inayoitwa Septuagint. Septuagint ulikuwa mradi wa kutafsiri wa mapema sana uliofanywa na Wayahudi wanaozungumza Kigiriki kwa manufaa ya Wayahudi walio nje ya Yudea, ambao Kigiriki kilikuwa lugha yao kuu na ambao walikuwa wameacha lugha ya mababu zao.

Vitabu vitano vya kwanza, Vitabu vya Sheria, pengine vilipatikana katika Kigiriki mapema kama 250 KK. Sasa, kila kitendo cha tafsiri kinaleta umbali fulani kutoka kwa asili. Hata waandishi wa kale kama vile mfasiri wa kitabu cha apokrifa, The Wisdom of Ben Sirah, wanaonyesha ufahamu wa umbali huu.

Mjukuu wa Ben Sirah, mfasiri, alijua vizuri Kiebrania na Kigiriki. Baada ya kutafsiri kazi ya babu yake kutoka Kiebrania hadi Kigiriki, anaomba msamaha kwa baadhi ya mahali ambapo huenda alikosea au kukosa nuance ambayo babu yake alikuwa akitafuta kuwasiliana. Katika utangulizi wa tafsiri yake, anatuambia kwamba hata Torati na Manabii na vitabu vingine vinaonyesha umbali katika tafsiri kutoka kwa asilia.

Umbali ulioletwa kati ya maandishi ya Kiebrania ya Agano la Kale na tafsiri ya Kigiriki, Septuagint, ni jambo ambalo mwandishi wa Waebrania analitumia kwa herufi kubwa katika mwendo wa mabishano yake. Kwa kielelezo, katika maandishi ya Kiebrania ya Zaburi ya 8, twasoma, ulimfanya, mwanadamu, kuwa chini kidogo kuliko malaika. Katika Kiebrania, neno kidogo bila utata linaashiria nafasi ya chini kwenye ngazi ya uumbaji.

Lakini kwa Kigiriki, kuna utata fulani. Inaweza kuonyesha umbali wa chini wa anga au muda kidogo. Mwandishi wa Waebrania ana uwezo wa kutumia utata huo kugeuza Zaburi ya 8 kuwa ushuhuda wa kupata mwili kwa Yesu, wakati kwa muda mfupi, muda mfupi wa maisha yake ya duniani, jua lilifanywa kuwa chini zaidi kuliko malaika.

Kwa kushangaza zaidi, mwandishi atanukuu Zaburi ya 40 katika Waebrania 10 kama jiwe kuu la hoja yake kuhusu kujitoa kwa Yesu mwenyewe kama dhabihu ambayo ilikubalika kwa Mungu kwa kiwango na kwa kiwango ambacho dhabihu za wanyama zilizoagizwa chini ya Mambo ya Walawi hazingeweza kamwe kufikia. Katika maandishi ya Kiebrania ya Zaburi 40, tunasoma, dhabihu na matoleo hukutaka, lakini umenichimbia masikio. Sasa, picha hiyo ya kuchimba masikio, bila shaka, inakumbuka hadithi ya uumbaji ya Mwanzo 2, ambapo Mungu aliwaumba wanadamu kutoka kwa mavumbi ya dunia, kutoka kwa udongo, kana kwamba, akiifinyanga.

Na, bila shaka, maana ya maandishi ni kwamba, baada ya kuunda masikio, unataka mimi kusikiliza sheria yako na kuifanya. Toleo la Kigiriki la Zaburi hiyo hutoa kitu

tofauti kabisa: si masikio ambayo umenichimbia, bali mwili ulionitayarishia. Yamkini, yule Myahudi anayezungumza Kigiriki ambaye alitafsiri Zaburi hiyo hakupenda sanamu ya Mungu inayochimba masikio na hivyo kuijumlisha kwa maneno haya, mwili ambao umeniandalia, bado anarejelea tendo la Mungu la kumuumba mwanadamu na bado anamaanisha mwili wa kutenda kwa utiifu kwa amri zako, Ee Mungu.

Lakini mwandishi wa Waebrania anaona katika tafsiri hii fursa ya kuzungumza zaidi hasa kuhusu mwili mmoja hususa ambao Mungu alitayarisha, yaani, mwili ambao Mwana aliuchukua akiwa Yesu. Katika idadi ya njia kama hizo, tutaona kwamba Agano la Kale, katika tafsiri yake ya Kigiriki, hutoa matunda ya ufafanuzi na kitheolojia kwa mwandishi ambayo maandishi ya asili ya Kiebrania yanaweza kuwa hayajafanya. Mwandishi anadhani kwamba hadhira inashiriki ufahamu wa maandishi ya Septuagint na, muhimu zaidi, inashiriki kujitolea kwa mamlaka ya maandiko haya kama maneno ya Mungu.

Hiki ndicho chanzo cha mamlaka ya mwandishi anapohubiri mahubiri yake. Anatazamia kusikilizwa na kushawishi kwa kadiri kwamba anategemeza ujumbe wake mwenyewe na mashauri yake mwenyewe katika ufafanuzi wake wa maandiko haya matakatifu yanayoshirikiwa. Kinachovutia sana kuhusu Waebrania ni jinsi mwandishi anavyofasiri mengi ya maandishi haya.

Mwandishi anatuonyesha kwanza kabisa jinsi ushuhuda wa sehemu na sehemu wa Mungu kupitia manabii na zaburi unakuwa ushuhuda wa umoja wa matendo ya Mungu ulimwenguni ndani ya Mwana, katika utu na kazi ya Yesu. Mapema kama Waebrania sura ya 1, mstari wa 5 hadi 13, tunakutana na mfululizo wa mistari kutoka Agano la Kale ambayo mwandishi anaamini kupata maana yake kuhusiana na Yesu, na anatuonyesha kuna kitu cha hermeneutics yake, mikakati yake ya kufasiri ambayo tutakutana nayo katika mahubiri yake yote. Maandiko ya Agano la Kale yanafunua maana yake kwake yanaposomwa kama ilivyosemwa kwa Mwana, kama ilivyosemwa juu ya Mwana, na katika visa fulani, hata yanaposemwa na Mwana, ndipo yanapowekwa kwenye midomo ya Yesu mwenyewe.

Mwandishi pia anafanya kazi na tafsiri ya typological ya maandiko ya Agano la Kale. Hiyo ina maana kwamba yeye hupata katika Agano la Kale takwimu au shughuli ambazo anaamini zinaelekeza mbele kwa Mwana na kwa matendo yake, ambayo ni vivuli na madokezo ya Mwana na mafanikio yake ambayo yalitangazwa muda mrefu kabla ya kuwasili kwake duniani. Kwa mfano, anamtazama Musa kuwa kielelezo au kielelezo cha Yesu, mpatanishi ajaye.

Vivyo hivyo, anatazamia ukuhani wa Walawi, wafanyakazi wake, desturi zake, na nafasi zake takatifu kuwa kielelezo au kielelezo cha kuzungumzia ukuhani wa Yesu na matokeo ya kifo cha Yesu kwa ajili yetu. Hii pia humfungulia mwandishi uwezekano wa kuunda mawaidha kwa hadhira yake kulingana na aina. Kwa mfano, kulingana na

hadithi ya kizazi cha Kutoka na mwitikio wake duni kwa Musa na kwa ahadi za Mungu kusaidia wasikilizaji wake mwenyewe kujua jinsi wanavyohitaji kuitikia upatanishi mkuu wa Yesu.

Mwandishi pia anafuata tafsiri ya kimaadili ya Agano la Kale tangu mwanzo hadi mwisho, kama anavyotuonyesha katika matumizi yake ya mifano ya Agano la Kale kama mifano chanya na hasi ya jinsi ya kujibu kwa Mungu. Ingawa eneo la msingi la kitamaduni la mwandishi linaweza kusemwa kuwa ni ulimwengu wa maandiko ya Kiyahudi, ambapo anachora zaidi kuliko kitu kingine chochote, mwandishi pia anajionyesha kuwa raia wa ulimwengu wa Wagiriki na Warumi. Hii haipingani na eneo lake kama Mkristo wa Kiyahudi lakini inalingana na eneo lake kama Mkristo wa Kiyahudi wa Kigiriki, mtu ambaye alilelewa katika mazingira makubwa ya Wagiriki na Warumi ambayo yameathiri jinsi Uyahudi unavyoonekana popote mtu anapoipata katika ulimwengu wa Mediterania wa karne ya kwanza AD.

Mfano mmoja unaonekana katika matumizi ya mwandishi ya hekima ya ufundishaji ya Kigiriki-Kirumi. Katika sura ya 5, mstari wa 8, mwandishi anasema kwamba Yesu, akinukuu, alijifunza utii kutokana na mateso au mambo aliyopitia. Katika mstari huu, tunapata maneno ya Kigiriki emaphen na epaphen , maneno ambayo yalijumuisha kanuni ya kawaida katika ulimwengu wa kale, inayofundisha kwamba hekima hutoka kwa mateso au kujifunza huja kupitia uzoefu.

Epaphen , emaphen , aliteseka, alijifunza. Mtu anaweza kupata kanuni hii katika kazi za Aeschylus, Herodotus, na waandishi wengine wengi wa enzi za zamani za Kigiriki, Kigiriki, na Kirumi. Mwandishi pia anaonyesha mzizi wake katika tamaduni ya Wagiriki na Warumi wakati anazungumza juu ya hatua na maendeleo katika kujifunza, wazo kwamba kuna hatua ya msingi ya elimu na hatua ya juu zaidi ya elimu, kwa kutumia takwimu za kunywa maziwa dhidi ya kula chakula kigumu, na kuunda mlinganisho kati ya malezi ya watoto katika kiwango cha kibaolojia na malezi au elimu ya watoto katika kiwango cha ufundishaji.

Hivyo, anaandika katika sura ya 5, mstari wa 11 hadi 14, mmekuwa wavivu katika kusikia, kwa maana ijapokuwa mnapaswa kuwa waalimu kwa sababu ya wakati uliopita, mnahitaji tena mtu wa kuendelea kuwafundisha kanuni za msingi za kiwango cha kwanza cha maneno ya Mungu. Ninyi mmekuwa mnahitaji maziwa kuliko chakula kigumu, kwa maana kila ashirikiye maziwa hana ujuzi wa neno la haki, kwa maana ni mtoto mchanga. Lakini chakula kigumu ni kwa ajili ya watu waliokomaa, ambao uwezo wao umezoezwa kupitia mazoezi ya mara kwa mara kwa ajili ya utambuzi wa waungwana na wa msingi.

Waandishi wa Kigiriki-Kirumi vile vile hutumia mlinganisho wa maziwa dhidi ya nyama au maziwa dhidi ya chakula kigumu kama taswira ya viwango vya mafundisho. Kwa hivyo, kwa mfano, Epictetus, mwanafalsafa wa Kistoa wa marehemu wa kwanza, wa mapema wa karne ya pili anaandika, je, hauko tayari katika tarehe hii ya

marehemu, kama watoto, kuachishwa kunyonya na kula chakula kigumu zaidi? Au tena, umepokea kanuni za kifalsafa ambazo unapaswa kuzikubali, na umezikubali. Je! wewe bado unangoja mwalimu wa aina gani hata ujiweke kando, ukaacha kujirekebisha hata atakapokuja? Wewe si mvulana tena lakini tayari ni mtu mzima mzima.

Wote wawili Epictetus na mwandishi wa Waebrania, zaidi ya hayo, hutumia mafumbo haya haswa kuwaaibisha wasikilizaji kwa kutokufikia pale inapostahili kuwa na kuwatia moyo wajidhihirishe kuwa wamekomaa kwa utayari wao wa kukidhi matarajio yaliyoelezwa na mwandishi kwa watu waliokomaa. Katika kifungu hicho hicho, tunampata mwandishi wa Waebrania akimwelezea mwamini aliyekomaa kama mtu ambaye ameandaliwa kwa ajili ya utambuzi wa mtukufu na msingi. Hili linatia ndani ufafanuzi wa kawaida wa wema wa hekima, mojawapo ya fadhila nne kuu zinazokuzwa na wafuasi wa Plato na Wastoa.

Mtu mkomavu ambaye amefanya maendeleo ya kutosha katika nidhamu ya malezi inayotolewa na shule ya falsafa, kundi ambalo amejiumba nalo, amepata hekima. Ana akili yenye uwezo wa mbinu fulani ya busara ya kutofautisha mema na mabaya, kama mwandishi wa Rhetorica ad helenium anavyosema. Kwa njia nyingi kama hizo, mwandishi wa Waebrania anajumuisha ujuzi wa kitamaduni wa mazingira yake makubwa ya Kigiriki katika mawazo yake na mahubiri yake.

Wakati fulani, mwandishi anamtotea Yesu si kwa mujibu wa urithi wake wa Kiyahudi bali kwa njia zinazomkumbusha shujaa mkuu wa karibu shule zote za falsafa za Kigiriki na Kirumi, yaani Socrates. Katika sura ya 2, mstari wa 14 na 15, mwandishi wa Waebrania anaandika, Tangu wakati huo, watoto wameshiriki mwili na damu kwa pamoja. Mwana mwenyewe pia alishiriki kikamilifu mambo yale yale, ili, kwa njia ya kifo, apate kumwangamiza yeye aliye na nguvu ya kifo, yaani, mchongezi, na kuwaweka huru wale ambao wamestahili utumwa maisha yao yote kwa hofu ya kifo.

Kwa marekebisho fulani, mtu anaweza kutambua mwangwi hapa wa jinsi mwanafalsafa wa Kirumi wa karne ya kwanza Seneca alivyomwonyesha Socrates alipokuwa akikabili kifo chake mwenyewe. Socrates alikataa kukimbia wakati watu fulani walimpa fursa ya kuwaweka huru wanadamu kutoka kwa woga wa mambo mawili mazito zaidi: kifo na kifungo. Katika karne ya pili, Lucian, mdhihaki, aliandika kuhusu mwanafalsafa fulani ambaye alikuwa karibu kujichoma moto ili kuwafundisha wanafunzi wake somo lilelile ambalo Socrates aliwafundisha wanafunzi wake.

Peregrinus lilikuwa jina hili hasa la mwanafalsafa wa ne'er-do-well, na Lucian anaandika, Katika Waebrania sura ya 2, mstari wa 14 na 15 basi, tunampata mwandishi wetu akimwonyesha Yesu kama mtu anayekumbatia ugumu na ugumu wa kifo chenyewe ili kuwakomboa wafuasi wake kutoka katika utumwa wa hofu ya kifo. Bila shaka, hili limerekebisha ifaavyo kwa mtazamo wa ulimwengu wa mwandishi kuhusisha Yesu kufanya vita, kwa kweli, na Shetani, mchongezi, ambaye

alipewa sifa ya kushikilia nguvu za kifo na kuzitumia kuwaweka watoto wa Mungu katika utumwa kwa njia ya woga. Kipengele kingine cha utamaduni wa Kigiriki na Kirumi kinachoonekana katika Waebrania ni kile cha riadha.

Katika sura ya 12, mstari wa 1 hadi 4, katika hitimisho la mkutano wake juu ya mashujaa wa imani, mwandishi wa Waebrania anaunda sitiari nzuri ya riadha. Kwa hiyo, kwa kuwa tuna wingu kubwa namna hii la watazamaji, na tukimbie kwa saburi katika shindano la mbio lililowekwa mbele yetu, tukiondoa kila mzigo mzito na dhambi ile inayonasa kwa urahisi, tukimtazama yule mwanzilishi na mkamilishaji wa imani, Yesu. Bado, huku unakabiliwa na dhambi, bado hujapinga hadi kumwaga damu.

Katika aya hizi nne fupi, tunazo taswira za mbio zinazoendeshwa katika uwanja, viwanja vilivyojaa watazamaji, na pia mechi ya mieleka katika mstari wa mwisho, pambano la mieleka dhidi ya dhambi. Mwandishi huleta picha ambazo zinajulikana kwa jiji lolote la Ugiriki kwenye mahubiri yake. Michezo ya riadha ilikuwa na nafasi kubwa katika miji ya kale ya Kigiriki au Kirumi, kama ilivyo katika miji ya kisasa.

Mwandishi anatumia kipengele hiki cha utamaduni wa Kigiriki na Kirumi kuunda taswira yenye nguvu ya kuwasukuma mashujaa wake mbele katika kujitolea kwao haswa kwa utamaduni wa Kikristo na madai yake kwao. Hivyo basi, ingawa hatujui jina la mwandishi huyu, tunajua mambo kadhaa muhimu kumhusu. Yeye, kwa uwezekano wote, alikuwa sehemu ya timu ya uinjilisti ya Pauline.

Alikuwa ni mtu ambaye alifunzwa vyema miongoni mwa washiriki wa timu hiyo katika usemi wa kisanii wa mawazo kwa nia ya kuwa na ushawishi. Alikuwa amejikita sana katika maandiko ya Agano la Kale, hasa kama maandiko haya yalikuwepo katika ulimwengu wa kale katika tafsiri ya Kigiriki. Yeye ni raia wa ulimwengu wa Wagiriki na Warumi kwa kadiri alivyotumia maisha yake ya kialimu, kifalsafa, na riadha katika mwendo wa kuendeleza uwasilishaji wake wa kipekee wa umuhimu wa Yesu na dai la Yesu juu ya maisha ya msikilizaji.